

Nasilje v šolah

■ **Janja Dermastja**, dipl. ped., prof. nem., je certificirani in licencirani praktik NLP, 'coach' in mediator, vodi center za kakovostno življenje *Modra ura*. Ima 20 let delovnih izkušenj v šolstvu.

V šoli ne pridobivamo le znanja, temveč je to tudi kraj učenja socialnih veščin. Ker otroci tega še ne znajo, je predvsem med odmori veliko neprimernega vedenja. Hitro začutijo, kdo je šibkejši, in se spravijo nanj. Iz njega se norčujejo, se mu posmehujejo, ga žalijo, mu nagajajo. Nekatere učence izločijo iz skupine, jih ignorirajo, zavračajo.

V razredu se pogosto oblikujejo posamezne skupine, ki lahko delujejo razdiralno. Marsikdo od učencev dobi negativen vzdevek, ki se ga lahko drži vsa leta šolanja. Nesprejemanje, žaljenje, zmerjanje, celo fizično obračunavanje so tako stalnica šolskega vsakdana, šole pa premalo naredijo za preprečevanje le-tega. Nasilje se stopnjuje celo do izsiljevanja, groženj, preteпов in do sodobnega načina poniževanja – opravljanja in širjenja laži preko socialnih omrežij. Storilci si na ta način krepijo svojo samozavest, saj jih nekateri sovrstniki pogosto občudujejo, menijo, da so 'carji', in tako si utrjujejo svoj položaj v skupini sovrstnikov. To lahko opazimo, ko se nasilnež spravi na šibkejšega, okoli njega pa se nabere nekaj

opazovalcev, ki celo spodbujajo nasilneža in se posmehujejo žrtvi. Tako dajejo storilcu moč, ga postavljajo 'na piedestal', menijo, da je zabaven. Tako storilec še okrepi svoj položaj v razredu ali na šoli.

Šola mora ukrepati

Šola mora nujno ukrepati. Pravila so jasna in sankcije tudi. Če šola okleva, ima velik sistemski problem. Niso le starši vsega krivi (češ, kakšnega otroka so vzgojili), tudi vodstvo šole ter vsak učitelj je soodgovoren za odnos do nasilja. Ga učitelj spregleda? Gre med odmorom na hodniku raje mimo, ker je zatopljen v svoje misli? Se učitelju ne da pisati vzgojnih ukrepov? Res je, da so učite-

lji zasuti z administracijo, a kljub temu smo dolžni stopiti žrtvi v bran, tako da storilec občuti posledice svojega vedenja, sicer ne bo nikoli vedel, do kam lahko gre, in bo šel vedno dlje. Res je tudi, da večini storilcev vzgojni ukrep nič ne pomeni. Najti je treba učinkovite sankcije, seveda tudi tako, da bodo imeli učitelji več pooblastil in ne tako zvezanih rok, kot jih imajo danes. A vse to ni izgovor. Vsak učitelj lahko zavzame stališče do nasilja in se o tem pogovarja z učenci.

Če ima šola prepričanja, kot so: se bodo že zmenili med seboj, saj se mora vsak znati, naj se doma pogovorijo, medvrstniško pretepanje je normalno, potem si zatiska oči. Res je, da je 'ravs' med fanti normalen. A do katere mere je normalen, v kakšnih okoliščinah se je zgodil, kaj je bil razlog zanj in ali gre za ponavljajoče se dejanje, načrtno nasilno vedenje?

Niso le starši vsega krivi, tudi vodstvo šole ter vsak učitelj je soodgovoren za odnos do nasilja.

In zmotno je misliti, da bomo žrtev odpravili z besedami: »Ne sekiraj se.« Pri svojem delu se srečujem z učenci, ki so resnično preplašeni, ponoči ne spijo, imajo nočne more, bolečine v trebuhu. Strah jih je iti v šolo. Razlika je namreč, ali je nekdo žrtev posmeha občasno ali pa vsak dan.

Razlika v odzivu na storilca je v tem, kakšna prepričanja imamo. Če je razmišljanje togo, žrtev vzame norčevanje osebno, če razmišlja prožno, ve, da ima ta sošolec težave. A v

Foto: Matej Hozjan

različnih študijah so dokazali, da tudi nekdo, ki razmišlja prožno, torej se zaveda, da ima nasilnež morda doma težave, lahko na koncu začne verjeti, da je res ničvreden; to se zgodi, če mu nihče ne stopi v bran. Tudi zato je šola dolžna ukrepati.

Kaj lahko naredimo?

Pogosto šole premalo naredijo glede medvrstniškega nasilja, saj se to odvija stran od učiteljevih oči in ušes, na hodnikih, pred poukom ali po njem, med odmori ali celo vpricho učiteljev. Učenci so mi pripovedovali, da so bili učitelji na hodniku med svojim dežurstvom priča zmerjanju, nesramnim komentarjem, pa so mirno odšli mimo. Kot da je postala nasilna komunikacija nekaj normalnega. Otopeli učitelji, pogosto vdan v usodo, da tako in tako nimajo nobenih pooblastil, nimajo več volje, da bi še posegli v manjše zadeve. To je odraz sodobne družbe. V šoli se merijo moči: kdo je vrednejši in kdo pomembnejši. Močnejši presoja šibkejše in je celo sodnik, kdo je šibkejši.

V šoli se merijo moči: kdo je vrednejši in kdo pomembnejši. Močnejši presoja šibkejše in je celo sodnik, kdo je šibkejši. Če učitelj tega ne vidi, ne opazi, se nasilje stopnjuje.

Če učitelj tega ne vidi, ne opazi, se nasilje stopnjuje. Zato menim, da je dolžnost vsakega učitelja, da vedno spregovori o odnosih, kadar je priča temu. Tudi takrat, kadar gre za nasilje v svetu. Vsak učitelj lahko vsaj 5 minut med svojo uro nameni pogovoru o tem, kaj je prav in kaj narobe. Tisti tako nujni račun pri matematiki bo že počakal. Spregovoriti je treba! Spopasti se je treba s prepričanji in z vrednotami učencev ter jih učiti sodelovanja in sobivanja. Učitelj ima vsak dan priložnosti za to, če jih le vidi in če je šolsko ozračje usmerjeno v sodelovanje.

Kako z žrtvijo

Pomembno je, kako se žrtev odzove na nasilje. Cilj je, da žrtev dojame, da zavračanja, izločanja in žaljivih komentarjev ne jemlje kot sodbe o svoji vrednosti. To je ključno.

Sicer postane žrtev zagrenjena, v njej se lahko zbudi maščevanje in morda potem v povračilo poniža nekoga, ki ga vidi kot šibkejšega od sebe. Žrtev je treba krepiti, jo opolnomočiti. Da žrtev pridobi samozavest, ji je lahko v veliko pomoč tudi obisk tečaja samoobrambe.

Kako z nasilnežem

Pri ravnanju z nasilnežem je dobro upoštevati nekaj pravil:

- Uveljavimo disciplino, torej postavimo meje in pravila ter ob neupoštevanju ukrepamo.

- Grajammo vedno le vedenje, nikoli osebnosti tega učenca.
- Vzbudimo mu občutek, da je zaželen, a da bo moral spoštovati pravila.
- Opazimo vsak korak v pravo smer, ki mu uspe, ter mu to povemo.

Učenca je treba motivirati s povratnimi informacijami, ki so usmerjene v trud in osebno rast, saj jim bomo le tako nastavljali pravo zrcalo.

Sporočilo nasilnežu je, da se zmore naučiti sobivanja, a da je sam odgovoren za svoja dejanja, sicer bo nosil posledice svoje odločitve. ◀

Foto: Leon Kernel